VALTIONEUVOSTO
STATSRÅDET

Suomen kestävän kasvun ohjelma

Maakuntakiertue

Koronapandemialla on mittavia taloudellisia ja yhteiskunnallisia vaikutuksia niin kansallisella kuin alueellisella tasolla. Elpymistoimien osalta hallitus on budjettiriihessä sopinut laativansa Suomen kestävän kasvun ohjelman, jonka rahoitus kohdennetaan kuuteen nopeavaikutteiseen, EU:n talouspoliittisen ohjausjakson suositusten mukaiseen painopisteeseen. Painopisteet ovat:

- Koulutus, tutkimus- ja innovaatiotoiminnalla Suomi takaisin kestävän kasvun uralle
- Vihreä siirtymä tukee talouden rakennemuutosta
- Suomen kansainvälisen kilpailukyvyn turvaaminen
- Kestävän infrastruktuurin ja digitalisaation vahvistaminen
- Työmarkkinoiden toiminta, työttömille suunnatut palvelut ja työelämän kehittäminen
- Sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden saatavuuden vahvistaminen ja kustannusvaikuttavuuden lisääminen.

Lisätietoa Suomen kestävän kasvun ohjelman painopisteistä ja rahoituksesta: Hallituksen linjaus Suomen kestävän kasvun ohjelman painopisteistä ja periaatteista jatkovalmistelulle

Suomen kestävän kasvun ohjelma tehdään yhteistyössä ja kumppanuudessa kansallisten ja alueellisten toimijoiden kesken. Valmistelun osana järjestettävissä aluetilaisuuksissa kerätään alueiden toimijoiden näkemyksiä ja ajatuksia ohjelman valmisteluun – miten Suomi elpyy ja saadaan kestävän kasvun uralle. Alueilta toivotaan palautetta ja ideoita em. painopisteiden puitteissa siihen, millaisiin uudistuksiin, hankkeisiin ja investointeihin elpymis- ja palautumisvälineen rahoitusta Suomessa tulisi käyttää. Lisäksi toivotaan näkemyksiä siitä, miten voitaisiin rajata elpymis- ja palautumisvälineen toimenpiteet siten, että varmistettaisiin koordinaatio ja synergia muiden mm. elpymisrahoituksella rahoitettavien EU-ohjelmien ja -välineiden toimenpiteiden kanssa, mutta vältettäisiin päällekkäisyydet.

Tietoa EU:n elpymisvälineen rahoituksesta ja ohjelmista

Eurooppa-neuvosto linjasi heinäkuussa merkittävästä EU-rahoituksesta epidemian aiheuttamiin negatiivisiin vaikutuksiin vastaamiseksi. Elpymisväline (Next Generation EU) tarkoittaa 750 mrd euron rahoitusta, josta jäsenmaille kohdennetaan 390 mrd euroa avustuksina ja 360 mrd euroa lainoina. Elpymisväline koostuu useasta eri EU:n rahoitusvälineestä ja ohjelmasta, joista suurin on EU:n elpymis- ja palautumistukiväline (Recovery and Resilience Facility, RRF). Välineeseen kohdistuu rahoitusta yli 670 mrd euroa (avustukset ja lainat), josta Suomen osuuden arvioidaan tämän hetkisen ennusteen mukaan olevan avustuksina noin 2,3 mrd euroa. Suomen kestävän kasvun ohjelmalla toteutetaan EU:n elpymis- ja palautumistukivälineen tavoitteet.

Elpymis- ja palautumistukivälineen rahoituksen saamiseksi jäsenvaltion on esitettävä kansallinen elpymis- ja palautumissuunnitelma, joka kattaa uudistus- ja investointiohjelman ajanjaksolle 2021−2023 (lisätietoa suunnitelman valmistelun vaatimuksista). Suunnitelman sisältämien uudistusten ja investointihankkeiden tulee vastata eurooppalaisen taloudellisen ohjausjakson maakohtaisiin suosituksiin (kts. 2020 suositukset Suomelle). Valmistelun tueksi on perustettu valtiovarainministeriön johdolla toimiva koordinaatioryhmä, jonka tehtävänä on hallita EU:n elpymisvälineen kokonaisuutta sekä tukea elpymis- ja palautumissuunnitelman laatimista.

EU:n elpymisväline sisältää myös muita EU-ohjelmia ja välineitä; rahoitusta rakennerahastoihin (Euroopan aluekehitysrahasto ja Euroopan sosiaalirahasto), oikeudenmukaisen siirtymän rahastoon ja maaseudun kehittämiseen sekä InvestEU-, Horisontti Eurooppa - ja RescEU-toimiin. Näiden ohjelmien ja välineiden koordinointi elpymis- ja palautumistukivälineen valmistelun ja toimenpiteiden välillä on tärkeää, koska kullakin ohjelmalla on oma valmisteluprosessinsa, aikataulunsa ja vastuutahonsa.

Elpymisvälinerahoitus EU-tasolla (Next Generation EU) Miljoonaa euroa (2018 hinnat)	
1. Sisämarkkinat, innovointi, digitaalisuus	**10 600**
Horisontti Eurooppa	*5 000*
InvestEU	*5 600*
2. Koheesio, palautumiskyky ja arvot	**721 900**
Koheesiorahastot (EAKR, ESF+, KR, REACT-EU)	*47 500*
Elpymis- ja palautumistukiväline (RRF)	*672 500*
RRF-avustukset	*312 500*
RRF-lainat	*360 000*
rescEU	*1 900*
Terveysohjelma	*-*
3. Luonnonvarat ja ympäristö	**17 500**
Pilari I (suorat tuet ja markkinamenot)	*-*
Pilari II (maaseudun kehittäminen)	*7 500*
Oikeudenmukaisen siirtymän rahasto	*10 000*
4. Muuttoliike ja rajaturvallisuus	**-**
Turvapaikka- ja maahanmuuttorahasto	*-*
Yhdennetyn rajaturvallisuuden rahasto	*-*
5. Turvallisuus ja puolustus	**-**
6. Naapurusto ja muu maailma	**-**
7. EU:n yleinen hallinto	**-**
Yhteensä	**750 000**

HUOM! Seuraavassa esitetty elpymisvälineen ohjelmien ja välineiden rahoituksen suuruus Suomessa perustuu toistaiseksi osin arvioihin ja ennusteisiin. Lisäksi rahoituksen käyttöön ja sääntöihin voi tulla vielä muutoksia EU:n asetusvalmistelun edetessä.

Elpymis- ja palautumistukiväline (RRF)

- Valmistelusta vastaa: valtiovarainministeriö
- Arvio EU-rahoituksesta: 2,3 mrd (kiintein 2018 hinnoin, kuten myös kaikki muut luvut alla)
- Valmisteluelin: koordinaatioryhmä EU:n elpymiskokonaisuuden hallintaan ja elpymis- ja palautumissuunnitelmien laatimisen tueksi
- Aikataulu: alustava suunnitelma vuoden 2020 loppuun mennessä, lopullisesti komissioon huhtikuun 2021 loppuun mennessä. Kuulemisia syys-lokakuussa 2020, selonteko EU:n elpymisvälineestä eduskunnalle lokakuussa 2020. Rahoitus sidotaan EU-tasolla 2021−2023 ja se on käytettävä 2026 loppuun mennessä
- Tuen käyttö: Välineestä rahoitettavien uudistusten ja investointien tulee vastata eurooppalaisessa ohjausjaksossa määriteltyihin haasteisiin ja maakohtaisiin suosituksiin, erityisesti vihreän ja digitaalisen siirtymän näkökulmasta. Niissä tulisi muun muassa analysoida suunniteltujen uudistusten ja investointien talouden kasvupotentiaalia elvyttävää vaikutusta, työllisyyden ja kestokyvyn vahvistavia vaikutuksia sekä lievittäviä kriisivaikutuksia. Suunnitelmassa esitetään hankkeiden aikataulu sekä tavoitteet uudistuksille ja investoinneille. Avustusten maksatukset perustuvat välitavoitteiden saavuttamiselle.

REACT EU -lisärahoitus ohjelmakauden 2014-2020 rakennerahasto-ohjelmiin (EAKR ja ESR)

- Valmistelusta vastaa: työ- ja elinkeinoministeriö
- Arvio EU-rahoituksesta: tarkentuu jatkovalmistelun yhteydessä
- Valmisteluelin: Kestävää kasvua ja työtä – Suomen rakennerahasto-ohjelman 2014–2020 seurantakomitea
- Aikataulu: ohjelmanmuutosta valmistellaan syyskaudella 2020, tavoitteena jättää se komission käsittelyyn heti kun asetusmuutokset on hyväksytty (alustava arvio: alkuvuodesta 2021). Rahoitus sidotaan vuosina 2021 ja 2022 ja se on käytettävä vuoden 2023 loppuun mennessä.
- Tuen käyttö: Toimet, joilla korjataan COVID-19-pandemiakriisin vahinkoja tai valmistellaan talouden vihreää, digitaalista ja joustavaa elpymistä. Toimenpiteitä varten perustettaisiin olemassa olevaan kuluvan kauden ohjelmaan oma erillinen toimintalinja

Oikeudenmukaisen siirtymän rahasto

- Valmistelusta vastaa: työ- ja elinkeinoministeriö
- Arvio EU-rahoituksesta: tarkentuu jatkovalmistelun yhteydessä
- Aikataulu: oikeudenmukaisen siirtymän rahasto ohjelmoidaan samassa ohjelmassa EAKR- ja ESR-rahastojen kanssa. Ohjelman sisältövalmistelua tehdään syksyllä 2020 Koheesio 2021+ -työryhmässä. Tavoitteena on ohjelmaluonnoksen valmistuminen vuoden 2020 loppuun mennessä. On mahdollista, että oikeudenmukaisen siirtymän rahaston toimet otetaan mukaan ohjelmaan myöhemmin ohjelmanmuutosmenettelyn kautta.

- Tuen käyttö: Rahaston toimien tavoitteena on lieventää ilmastosiirtymän haitallisia vaikutuksia tukemalla alueita ja työntekijöitä, joihin siirtymä vaikuttaa eniten. JTF-rahastosta tuetuilla toimilla helpotettaisiin siirtymän vaikutusta rahoittamalla paikallisen talouden monipuolistamista ja nykyaikaistamista sekä lieventämällä kielteisiä vaikutuksia työllisyyteen.

Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahasto (Maaseuturahasto)

- Valmistelusta vastaa: maa- ja metsätalousministeriö
- Arvio EU-rahoituksesta: Elvytysrahoitus n. 200 miljoonaa (lisäksi n. 2,3 mrd rahoituskehyksestä 2021−2027)
- Valmisteluelin: Elvytysvarojen osalta maaseutuohjelman (2014−2020) seurantakomitea. Muutos esitellään seurantakomiteassa joulukuussa 2020. Ohjelmakauden 2021−2027 rahoitus kohdistuu uuteen yhteisen maatalouspolitiikan strategiasuunnitelmaan, jota valmistellaan erikseen.
- Aikataulu: Elvytysvarojen osalta ohjelmamuutos komissiolle tammikuussa 2021. Elpymisrahoituksen toteutusajan oletuksena ovat vuodet 2021 ja 2022.
- Tuen käyttö: Jäsenmaa määrittelee elvytystarpeet ja esittää keinot maaseutuohjelman valikoimasta. Toimenpiteet ovat maaseutuohjelmassa kuvattuja toimenpiteitä painottaen vihreää taloutta (linkit Pellolta Pöytään ja Biodiversiteetti-strategioihin), digitalisaatiota ja sosioekonomista kestävyyttä.

InvestEU, Horisontti Eurooppa, RescEU

- Komission hallinnoimia ohjelmia, joiden valmistelusta se myös vastaa
- Rahoitus ei perustu jäsenvaltiokohtaiseen jakoon, vaan hankkeiden kilpailuun
- Ohjelmien rahoitus koostuu sekä elpymisvälineen että rahoituskehyksen 2021−2027 rahoituksesta

Elpymisvälineestä rahoitettavien ohjelmien lisäksi elpymis- ja palautumisvälineen toimenpiteet on koordinoitava myös alue- ja rakennepolitiikan ohjelman osalta:

Euroopan aluekehitysrahasto (EAKR) ja Euroopan sosiaalirahasto plus (ESR+)

- Valmistelusta vastaa: työ- ja elinkeinoministeriö
- Arvio EU-rahoituksesta: 1,5 mrd
- Valmisteluelin: Koheesio 2021+ -työryhmä
- Aikataulu: Ohjelman sisältövalmistelua tehdään syksyllä 2020 Koheesio 2021+ -työryhmässä. Tavoitteena on ohjelmaluonnoksen valmistuminen vuoden 2020 loppuun mennessä. Rahastot ovat samassa ohjelmassa oikeudenmukaisen siirtymän rahaston kanssa.
- Tuen käyttö: Ohjelmassa tuetaan tutkimus- ja innovointivalmiuksia ml. kehittyneiden teknologioiden käyttöönottoa, digitalisaatiota sekä pk-yritysten kasvun ja kilpailukyvyn parantamista. Lisäksi edistetään Suomen hiilineutraalisuustavoitteita, erityisesti energiatehokkuuden, ilmastonmuutokseen sopeutumisen ja kiertotalouteen siirtymisen näkökulmasta. Myös Itä- ja Pohjois-Suomen saavutettavuutta parantavat paikalliset infrastruktuuri-investoinnit sisältyvät komissiolle esitettävään ohjelmaluonnokseen. Ohjelmassa edistetään myös sosiaalisemman Euroopan tavoitetta mm. työelämään pääsyn parantamisen, elinikäisen oppimisen ja aktiivisen osallistamisen tukemisen kautta.